

POLICY BRIEF

**Policy brief
osaamisen
validoinnin
tilastoista**

Aikuisten Oppimisen
Pohjoismainen Verkosto

JOHDANTO

Tämän policy briefin on laatinut Aikuisten oppimisen pohjoismainen verkosto (NVL). Sen tavoitteena on korostaa, miten tärkeää on pystyä seuraamaan ja ilmaisemaan lukuina pohjoismaista osaamisen validointitoimintaa sekä mahdollistaa tutkimus ja vaikuttavuusarviot, joiden pohjalta voidaan tehdä poliittista priorisointia.

Policy briefin tietopohjasta on vastuussa NVL:n validointiverkosto. Lisätietoa osaamisen validoinnin pohjoismaisesta yhteistyöstä saat [NVL:n teemasivulta](#).

KYSELY

NVL:n validointiverkosto päätti vuonna 2022 alkaa tutkia, onko Pohjoismaissa olemassa tilastoja EU:n määritelmän mukaisesta aiemmin hankitun osaamisen validoinnista (VPL) tai epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista (VNFIL).

Excel-muotoinen kysely lähetettiin kaikkiin Pohjoismaihin mukaan lukien Färsaarten, Ahvenanmaan ja Grönlannin itsehallintoalueille. Kaikki maat vastasivat ja raportoivat oman maansa käytänteistä, joskin pyydettyjen tietojen toimittamisen ja tulkinnan edellytyksissä oli eroja.

Tiedot jettiin kahtia sen mukaan, mikä oli validoinnin konteksti ja tarkoitus sekä millaisia tilastoja tuotettiin ja kuka niitä tuotti.

TULOKSET

Kyselyn mukaan osaamisen validoinnilla voidaan yksilön kannalta sanoa olevan kolme päätarkoitusta:

- pääsy oikeantasoiseen koulutukseen,
- opintoaikojen lyhentäminen hyväksiluvun avulla sekä
- työmarkkinoille pääsy ja työllistyminen.

Useimmissa Pohjoismaissa työmarkkinoita varten tehtävä validointi on tiiviisti **yhteydessä formaaliin ammattikoulutukseen** eikä näin ollen muodosta omaa erillistä väyläänsä. Ruotsi on tässä mielessä poikkeus, sillä siellä työmarkkinaosapuolet ovat toteuttaneet monia formaalin koulutuksen ulkopuolisia validointimalleja, minkä voi huomata myös non-formaalien osaamiskokonaisuuksien lisääntymisenä Ruotsin kansallisessa tutkintojen viitekehysessä (SeQF).

Yleisesti ottaen validointi keskittyy Pohjoismaissa **formaaliin oppimiseen** toiselta asteelta (EQF 4) korkeakoulutukseen (EQF 6), joskaan validointia ei aina käytetä sekä koulutukseen pyrkiessä että hyväksiluvussa. Lisäksi validointi ei näytä korkeakoulutuksessa levinneen yhtä laajalle kuin esimerkiksi toisella asteella. Tämän perusteella voidaan olettaa, ettei epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista annettu suositus, jonka mukaan kaikkien Euroopan unionin jäsenmaiden tulisi toteuttaa validointijärjestelyt vuoden 2018 loppuun mennessä, ole vielä kunnolla toteutunut.

Aikuisten perusopetuksen osalta (EQF 2–3), tilanne on vaikeatulkintaisempi, sillä validointia on sisällytetty monenlaisiin sosioekonomisesti haavoittuville ryhmille suunnattuihin toimiin. Toimien tavoitteena on usein ehkäistä syrjäytymistä ohjaamalla ihminen työelämään tai jatko-opintoihin. Grönlanti on hyvä esimerkki maasta, jossa tällaista toimintaa järjestetään paljon. Voi kuitenkin olla haastavaa erottaa, mikä osa siitä on validointia EU:n määritelmän tarkoittamassa formaalissa merkityksessä.

SUOSITUKSET

NVL:n validointiverkosto suosittaa kaikkia Pohjoismaita, myös itsehallintoalueita:

- **Tekemään seuranta** kaikkien validoinnin pääasiallisten käyttötarkoitusten osalta, jotka ovat: pääsy oikeantasoiseen koulutukseen, opintoaikojen lyhentäminen hyväksiluvun avulla sekä työmarkkinoiden kohtaannon parantaminen mahdollistamalla yksilön hakeutuminen todellista osaamistaan vastaaviin työtehtäviin.
- **Seuraamaan kaikkea validointitoimintaa riippumatta siitä, tapahtuuko se formaalin koulutuksen yhteydessä vai muissa yhteyksissä:** toisella asteella, ammattikoulutuksessa,

yliopistokoulutuksessa, työmarkkinatoimien yhteydessä, vapaassa sivistystyössä, tietyn ammattialan sisällä ym.

- **Seuraamaan validointitoimintaa yksilötasolla**, joka mahdollistaa vaikuttavuusarvioinnit ja vertailun työllisyystilastoihin, sosioekonomisiin taustatekijöihin, sosiaalimenoihin ja henkilökohtaiseen talouteen.
- **Nimittämään tilastoista vastaavan viranomaisen** ja antamaan sille tehtäväksi vastata yllä mainittujen tilastojen keräämisestä sekä tutkimukseen ja vaikuttavuusarvioihin tarvittavien tilastojen tuomisesta saataville.

EU:n validointisuositukset

Euroopan unioni laati vuonna 2012 seuraavat suositukset **epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista**:

Jotta jäsenvaltiot voisivat tarjota ihmisille mahdollisuuden osoittaa, mitä he ovat oppineet virallisen koulutuksen ulkopuolella, niiden olisi toteutettava vuoteen 2018 mennessä kansalliset olosuhteet ja erityispiirteet huomioon ottaen ja asianmukaiseksi katsomallaan tavalla epävirallisen ja arkioppimisen validointia varten järjestelyt, joiden perusteella ihmiset voivat:

- saada epävirallisen ja arkioppimisen yhteydessä, mahdollisesti myös avointen oppimisresurssien kautta, hankkimansa tiedot, taidot ja osaamisen validoitua;
- saada validoitujen epävirallisen ja arkioppimisen oppimistulosten perusteella todistus kokonaisen tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamisesta

→ Lue suosituksista lisää [täältä](#).

NVL:n validointiverkostosta

Validoinnin asiantuntijaryhmä edustaa keskeisiä validoinnin kehittämiseen osallistuvia tahoja kaikista Pohjoismaista sekä Grönlannista, Färsaarilta ja Ahvenanmaalta. Verkosto on ollut olemassa vuodesta 2005, jolloin Pohjoismaiden ministerineuvosto asetti validoinnin yhdeksi pohjoismaisen aikuis-koulutusyhteistyön prioriteeteista.

TILASTOJEN OLEMASSAOLO

Tilastoja ja seurantaan tarkasteltaessa kuva muuttuu epäyhtenäisemmäksi. Esimerkiksi Islannissa on tilastoja, jotka voidaan eritellä yksilötasolle saakka ja yhdistää toisiin tilastoihin vaikuttavuusarvioiden tekemiseksi – paitsi korkeakoulutuksessa, jossa validointi ei vielä ole toteutunut täysimittaisena. Ahvenanmaalla taas ei ole lainkaan validointitilastoja, mutta pohjoismaisen katsauksen seurauksena Ahvenanmaan tilastoviranomainen on saanut tehtäväkseen valmistella tilastojen keräystä.

Kiinnostus validointitilastoja ja seurantaan kohtaan on hiljattain herännyt Pohjoismaissa, mistä saattaa kertoa myös Ruotsin tuore lainsäädäntö. On kuitenkin vielä pitkä matka toimivaan järjestelmään, josta saadaan korkealaatuisia dataa seurannan ja vaikuttavuusarvioiden pohjaksi. Useimmissa maissa on silti jokin viranomainen tai taho,

joka on määrätty vastaamaan tilastoista.

Yksi kehitystä ohjaava tekijä saattaa olla YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman toteuttaminen EU:ssa sekä EU:n osaamishjelma, jonka tavoitteena on kilpailu- ja palautumiskykyiset työmarkkinat. Jäsenmailla on edessään suuria haasteita sekä yksilöiden aseman vahvistamisessa että heidän kouluttamisessaan järkevämmiin ja kustannustehokkaampiin. Osaamisen validointi on tälle kehitykselle tärkeä väline, mutta meillä on vaikeuksia tehdä valistuneiden päätösten pohjaksi laskelmia sen yhteiskunnallisista kuluista ja hyödyistä.

Usein sanotaan, että se mitä mittaamme ja seuraamme yleensä kasvaa ja kehittyy, kun taas se, mitä ei mitata ja seurata, voi pysyä näkymättömissä. Tämä saattaa osittain selittää

validoinnin käyttöönoton keskeneräisyyttä viisi vuotta sen jälkeen kun EU:n suosituksen olisi pitänyt toteutua.

Tuottamalla tilastoja ja luomalla pohjaa arvioille ja vaikuttavuustutkimuksille myös validoinnin käyttöönottoa voidaan todennäköisesti nopeuttaa ja suunnata sijoituksia sinne, missä ne ovat eniten hyödyksi. Lukuisat menestystarinat kertovat, että validoinnista on paljon hyötyä yksilöille, yrityksille ja yhteiskunnalle.

Nyt on **aika tuottaa faktoja**, jotka kestävät tieteellisen tarkastelun sekä vaikuttavat poliittiseen priorisointiin ja päätöksentekoon.

